

גליון תתיט + ערש"ק פרשת פקודי

לקראת שבוע

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

מתחילים בניה מהדפנות או מהגג?

מדוע ברכות שמונה עשרה בל' רבים?

גדר קדושת כלי המשכן לשיטת הרמב"ם

עודף משקל

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

לקראת שבת

דכאונו ושברון לִבו גורם צער

במענה על מכתבו, הנה אם אומר לו אוסיף לו צער על צערו, ואם לא אומר הרי אמנע האמת מאתו, והכי זה יהי' שכרו חילוף עבודתו במשך כמה שנים לאריכות ימים ושנים שיהי' אברך חסידי, ואחליט לגלות לו את האמת באשר הוא.

כי במצב רוחו המדוכא בנמיכות רוח ובשברון לב גרם לי צער גדול, כי לא באלה חפץ ה' ולא זו הדרך אשר הדריכו אותנו הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' זי"ע להיות כלי לשכינת עוזו ית' באור הוי' המאיר את כל דרכי העבודה בלימוד התורה בקיום המצות ובעבודה שבלב.

לא ידעתי במה לתלות שינוי מצב רוחו ביום טוב זה, שאלתי דרשתי וחקרתי ואין מגיד לי עד כי לבסוף אחר כמה בקשות הגיד לי חתני הרב רממ"ש שליט"א נכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, המו"לן כי אירע לו דבר מעין המבואר בד"ה וכל העם רואים נסה"מ תש"ד עמ' 212 ואילך, וראה שם עמ' 213] ושם לכבו להאמור שם. ואם כי אנכי בכתבי זאת כוונתי לאחר – אשר לדאבון לבבי הנה זה שכוונתי אליו לא שם לבו לזה כלל ועיקר – הנה הנאני בנמצא מי שהוא אשר שם לבבו להאמור שם בדבר תיקון המדות, אבל הצטערתי מזה שנטה מהמסילה בדרכי החסידים ונפל בפח העצבות וגרם צער לב"ב ולידידיו הנאמנים יחיו.

ועתה ידידי חזור בך על דרכך זה ותדע נאמנה אשר זה עצת היצה"ר לבלבל ולהטריד שלא להמשיך בעבודה מסודרה כי הלא ידעת אשר התשובה היא בשעתא חדא ובריגעא חדא, ותהא לאיש מסודר בעניניך כאשר היית עד כה במה שאפשר לך לפי מעמדך ומצבך ותשתדל ללמוד פעמיים בשבוע שיעור גמרא ופעמיים בשבוע לימוד דא"ח והשי"ת יחזק בריאותך . . מתוך שפעת ברכה בפרנסה בהרחבת הדעת בגשמיות וברוחניות.

ידידו הדו"ש ומברכם.

(אגרות קודש חי"ג עמ' שפח)

פתח דבר

בעזהי"ת.

לקראת שבת קודש פרשת פקודי, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי', את קונטרס **לְקִרְאַת שַׁבַּת'** (גליין תתיט), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת לְמוֹדַעִי, שְׁבִדְרָךְ כִּלְכָּל הָא הוֹבֵאוּ הַבִּיאורִים כְּפִי שְׁנֹאמְרוּ, וּאֶף עֹבְדוֹ מַחֲדָשׁ וְנִעְרְבוּ ע"י חֲבֵרֵי הַמַּעֲרֵכַת, וּלְפַעֲמִים בַּעַת הַעֵיבוֹד הוֹשַׁמְט רִיבּוּי הַשְׁקוּ"ט בְּפִרְטֵי הָעֲנִינִים וְהִרְחַבְתָּם עִם הַמְקוּרוֹת כְּפִי שֶׁהֵם מוֹפִיעִים בַּמְקוֹרֵם [וּבִפְרֵט, בַּמּוֹדוֹ "חִידוּשֵׁי סוּגִיוֹת", שְׁמוּפִיעִים כֹּאן רַק עִיקְרֵי הַדְּבָרִים], וַיֵּשׁ לְהִיפֵךְ, אֲשֶׁר הַבִּיאורִים נֹאמְרוּ בְּקִיצוֹר וּכְאֵן הוֹרַחְנוּ וְנִתְבָּאֲרוּ יוֹתֵר ע"פ הַמְבּוֹאֵר בַּמְקוֹמוֹת אַחֵרִים בַּתּוֹרַת רִבִּינוּ. וּפְשׁוּט שְׁמַעוּמָק הַמוֹשָׁג וְקוֹצֵר דַּעַת הַעוֹרְכִים יִתְכַּן שִׁימְצֹאוּ טַעוּיוֹת וּכְיוּ"ב, וְהֵם עַל אַחֲרִיוֹת הַמַּעֲרֵכַת בִּלְבָד, וְשִׁגְיאוֹת מִי יִבִּין.

וְעַל כֵּן פְּשׁוּט שְׁמִי שְׁבִידוֹ הָעֵרָה אוֹ שְׁמַתְקָשָׁה בַּהֲבֵנַת הַבִּיאורִים, מוֹטֵב שִׁיעוּין בַּמְקוּרֵי הַדְּבָרִים (כְּפִי שְׁנִסְמְנוּ בַּתּוֹכָן הָעֲנִינִים), וַיִּמְצָא טוֹב, וַיּוֹכֵל לְעַמּוֹד בַּעֲצֻמוֹ עַל אֲמִיתַת הַדְּבָרִים.

◇ ◇ ◇

וַיִּהְיֶה שְׁנוּכָה לְקִיּוֹם הַיַּעוֹד "כִּי מִלֵּאָה הָאֲרֶץ דַּעָה אֶת ה'", וְנוֹכָה לַשְּׁמוֹעַ תּוֹרָה חֲדָשָׁה, תּוֹרָה חֲדָשָׁה מֵאֲתִי תְצֹא, בַּמַּהֲרָה בִּימֵינוּ וְתִכְפֹּ וּמִיד מִמֶּשׁ.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

תוכן ענינים

מקדא אני דודש..... **ב**

מדוע נעשה הגג לפני הדפנות?

מדוע טוו הנשים את הנוצות על העיזים ? / איזו יריעה נחשבה כחלק ממחיצות המשכן עצמו ? / ביאור גדר יריעות העזים ויריעות התחתונות וטעם סדר עשייתן

^(על פי לקטי שיחות חס"י עמ' 449 ואילך)

פְּנִינִים ⚔ עיונים וביאורים קצרים **ה**

תכלית ה"פקידה" – הוצאת המשכן מרשות האומנים (ע"פ לקטי שיחות חס"י עמ' 281 ואילך)

חינוך המשכן – בלי מחיצות? (ע"פ לקטי שיחות חל"א עמ' 222 ואילך)

יינה של תורה..... **ו**

קדושה כללית ופרטית בכלי המשכן

כיצד השם "ויקהל" מראה על עשיית כלי המשכן והשם "פקודי" על הקמת המשכן המאוחד ? / מתי קיבל כל כלי את קדושתו הפרטית המיוחדת ? / מדוע נכון לומר קודם התפילה "הריני מקבל עלי מ"ע של ואהבת לרעך כמוך" ? / ומפני מה נוסח ברכות שמונה עשרה הוא בלשון רבים ? / פרט וכלל במשכן ובמקדש שבלב כל יהודי

^(ע"פ לקטי שיחות חכ"א עמ' 250 ואילך)

פְּנִינִים ⚔ דרוש ואגדה **י**

הארון – מקום מנוחת השכינה או מקום התורה? (ע"פ לקטי שיחות חס"י עמ' 434 ואילך)

פקודי – יחוד עליין בתוך דבר מדוד (ע"פ לקטי שיחות חס"י עמ' 286 ואילך)

חידושי סוגיות **יא**

גדר קדושת כלי המשכן לשיטת הרמב"ם

יחקור בהגדרת קדושתם, אם יש להם שם קדושה בפ"ע או דהוו רק פרטים בכללות שם משכן ומקדש לאחר הקמתו / יבאר הנפקותא לדינא ועפ"י יבאר היטב דיוק ל' הרמב"ם בספר המצוות

^(ע"פ לקטי שיחות חכ"א עמ' 950 ואילך)

תורת חיים **יד**

עודף משקל

דרכי החסידות **טו**

לֹא לַחֲסִידִים שֶׁל צְרוּת וְעֻצְבוֹת!

מדוע נעשה הגג לפני הדפנות?

מדוע טוו הנשים את הדפנות על העינים? / איזו יריעה נחשבת כחלק ממחיצות המשכן עצמו? / ביאור גדר יריעות העינים ויריעות התחתונות וטעם סדר עשייתן

בריש פרשתנו: "ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה את כל אשר צוה ה' את משה". ומפרש רש"י:

"אשר צוה אותו משה" אין כתיב כאן, אלא 'כל אשר צוה ה' את משה' - אפילו דברים שלא אמר לו רבו הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסניני; כי משה צוה לבצלאל לעשות תחלה כלים ואחר כך משכן, אמר לו בצלאל: מנהג העולם לעשות תחילה בית ואחר כך משים כלים בתוכו. . . וכן עשה, המשכן תחילה, ואחר כך עשה כלים".

ולכאורה קשה:

אם סדר העשייה צריך להיות בהתאם ל"מנהג העולם", ולכן הקדים בצלאל עשיית המשכן לעשיית הכלים (שכן המנהג - "לעשות תחילה בית ואחר כך משים כלים בתוכו"), הרי צריך לנהוג כן גם בתוך עשיית המשכן גופא, שקודם כל היו צריכים לעשות הדפנות של המשכן ורק לאחריהן לעשות את הגג, שכן מנהג העולם שבונים מלמטה למעלה -

וכן ה' הסדר בהקמת המשכן גופא, כמסופר בפרשתנו (מ, יח-יט) שקודם כל הקים משה את דפנות המשכן, ואחר כך פרש הגג מעליו -

ובפועל מצינו בפרשת ויקהל (לו, ח ואילך), שהכתוב מספר שחכמי הלב עשו קודם כל את היריעות שהן גג על המשכן, ורק אחר כך את הקרשים שהן הדפנות שעליהן עומדות/פרוסות היריעות, היפך מ"מנהג העולם".

וכן הוא גם בציווי שבפרשת תרומה (כו, א ואילך) שקודם כל בא הציווי על עשיית היריעות, ורק אחר כך הציווי על עשיית הקרשים, וצריך ביאור.

ב. בבעלי התוספות תירצו (ויקהל לו, יד), שהיריעות נעשו "ראשונה לכל מלאכת המשכן, כדי שיהיו מוכנות לאהל על המשכן מיד שיעשו הקרשים, ולא יהי שעה אחת בלא כיסוי".

המור מרפס
לעלוי נשמת
הרה"ח ר' שלמה
בן יעקב ע"ה
יאנ
נלבית ב"ו תשרי ה'תשצ"א
תנצ"ה

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק אדמו"ר
מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

לא לחסידים של צרות ועצבות!

לא להיות רק "משמעת חסידים"

במענה על מכתבו; כבר גליתי דעתי ברבים כי אינני אוהב את ה"צרות-חסידים". כלומר מי שח"ו יש לו איזה צרה, בין בעניני בריאות בין בעניני פרנסה ועניני הבית ובא אליי לגלות את לבבו ומבקש לעזור רחמים עליו ועל בני ביתו ולברכם, הם אצלי "צרות חסידים", ועל כל פנים הנה ה"צרות חסידים" אחרי אשר עזרם השם יתברך והוציאם מן המיצר אל המרחב, הנה גם הם צריכים להשתנות ולהיות "משמעת חסידים", לקיים מה שאומרים להם בעניני תורה ועבודה ולא לצאת ידי חובת חסידים בסכומי כסף של תמיכה ועושים את הטפל לעיקר ואת עיקר העקרים, את ההוראות בתורה ועבודה, עוזבים.

כבר גליתי דעתי ברבים אשר כל בן תורה צריך להתעסק בהרכצת תורה ביראת שמים והוא לאסוף ילדים קטנים או נערים וללמוד עמהם זמן קבוע בכל יום ע"פ ספרי לימוד הכשרים אשר המרכז לעניני חינוך מוציא לאור ולהשתדל לחנך ולהדריך את התלמידים בחינוך של יראת שמים, והנה מהתנצלותו אשר כמחצית השני של היום הוא עסוק בעניני פרנסתו ואין לו הזמן הדרוש לעסוק בעניני תורה נראה וניכר שלא לקח ברצינות את ישועת ה' שעשה עמו, יתבונן בזה היטב והשי"ת יעזרהו להתעורר בהתעוררות טובה לטובתו בגשמיות וברוחניות.

יחזק השי"ת את בריאותו ואת בריאות זוגתו תחי' וישמח את לבכם בזרעא חיא וקימא ויתן להם פרנסה טובה.

(אגרות קודש ח"ח עמ' שמז)

עודף משקל

עודף משקל

לכתבו על דבר ששוקל יותר מדי ודאגתו על דבר זה, וגם על זה שקשה לו להמעיט באכילה ושת"י - לדעתי:

- (1) מגזימים הרופאים בהערכתם ההיזק שעל ידי "דיקייט" (תוספת משקל) של האדם,
- (2) היסח הדעת - על כל פנים שלילת התבוננות תמידית בזה -

תקל ההתאפקות מאכילה ושת"י יתרים - על כל פנים; תחזק מנוחת הנפש ובמילא גם ה"מטבוליזם" של האדם למעט בהשומן שיתר מהמידה; ועוד וגם זה עיקר - שיעבוד השם בשמחה.

אזכיר [לברכה] עוד הפעם על הציון.

(מענה מאד"ח אייר תשל"ט, נרפס בעלפה בארחתיו ע"י 91)

ניתוח לקיצור הקיבה

[מענה בנוגע לניתוח לקיצור הקיבה:]

לפלא השאלה האם להסתבך בניתוח . . של הקטנת הקיבה ותוצאותיו הבלתי ברורות (ככל הדרוש) וכו'! - והסיבה היחידה [לביצוע הניתוח, אינה בריאותית, אלא כיון שהאשה] - המדוברת תי' כבדת בשר?! ומופרך.

(מכתב ח' כסלו תשמ"ז - לקסי שיחות הל"ז ע"י 908)

אין לכפות דיאטה

במענה על מכתבכם בקשר לבתכם . . ובעיית משקל היתר,

אין צריך לומר שניסיון לכפות אדם בוגר בעניין כזה הוא חסר תועלת. להיפך, יש מקום להאמין שכאשר יניחו לה, והיא תראה שאף אחד אינו מנסה לכפות עליה, היא תפנה מעצמה להתנייע עם מומחה בתחום ולשמוע בעצתו.

מכיון שכל דבר הוא בהשגחה פרטית, ברצוני לנצל הזדמנות זו להוסיף שהנהגה וחיים יומיומיים בהתאם לרצון הבורא, מלבד העניין העיקרי שבזה, הם גם ה'צינור' (המוביל) לקבלת ברכתיו של ה'.

וכאשר זקוקים לברכה מיוחדת, הרי שזהו סימן לכך שנדרש מאמץ נוסף, שהרי תמיד יש מקום להשתפר בענייני תורה ומצוות, שהם אינסופיים מכיון שהם נובעים מה[השי"ת שהוא] "אין סוף".

במיוחד לאור העובדה שהורים וילדים הינם מציאות אחת, כל מאמץ נוסף מצידם של ההורים בוודאי יהי' לתועלת גם עבור הילדים, ובפרט לילד שזקוק לברכה מיוחדת.

(תרנס מכתב אדר"ח אלול ה'תשל"ט)

לקראת שבת

ה

אמנם לא נתפרש טעם הדבר - מה גודל ההכרח שהקרשים "לא יהיו שעה אחת ללא כיסוי"?

ומכל מקום, לפי "פשוטו של מקרא" אין מקום לתירוץ זה:

לפי פשט הכתוב, לא הקימו את הקרשים מיד לאחר עשייתם, אלא המתינו עד לאחר סיום העשייה של כל פרטי וחלקי המשכן, כולל כלי המשכן.

וכמפורש בפרשתנו (לט, לג ואילך), שהביאו למשה הכל בבית אחת: "ויביאו את המשכן אל משה, את האהל ואת כל כליו, קרסיו וקרשיו בריחיו ועמודיו ואדניו וגו'", ורק לאחר מכן העמיד משה את המשכן כולו.

ומעתה מובן, שאין נפק"מ מסדר העשייה, וגם אם היו מקדימים את עשיית הקרשים - עדיין לא הי' נוצר מצב שהם עומדים "שעה אחת בלא כיסוי", כי בלאו הכי שכבו הקרשים זמן רב עד שסיימו הכנת כל כלי וחלקי המשכן, ובשעת העמדתם בוודאי כבר היו היריעות מוכנות.

והדרא קושיא לדוכתא, מדוע היתה קפידא להקדים עשיית המשכן לפני עשיית הכלים כסדר "מנהג העולם", ולא הקפידו להקדים עשיית דפנות המשכן לפני עשיית היריעות ששימשו כגג?

ג. ונראה לתת בזה טעם פשוט:

היריעות ששימשו כגג על המשכן, היו בהן כמה חלקים - היו היריעות התחתונות, שהיו עשויות מ"שש משזר ותכלת וארגמן ותולעת שני" (ויקהל לו, ח), ומעליהן היו "יריעות עזים" (שם לו, יד).

וביריעות העזים מצינו חידוש, שהנשים החכמות "טוו את העזים" (ויקהל לה, כו), וכפירוש רש"י: "היא היתה אומנות יתירה, שמעל גבי העזים טווין אותן", והיינו שהן טוו את "נוצת" העזים (ראה רש"י תרומה כה, ד) בעת היותה מחוברת להבעל-חיים ולא גזוזה קודם לכן.

ובכמה מפרשים משמע (ראה תפארת יהונתן ויקהל שם. ועוד), שלא זו בלבד שהנשים טוו את הנוצה כמו שהיא מחוברת להעזים, אלא שכך הביאו את תרומתן - שהביאו העזים עצמם כשהנוצה שלהם טוויי' ושזורת.

ומעתה מובן ההכרח שהי' לעושי המלאכה להתעסק מיד בגזיזת העזים, שהרי אם ישאירו את העזים כך יגדלו החוטים עוד באופן שיקלקל את הטווייה שנעשתה - ולכן הי' צורך למהר בגזיזתם (מה גם שלכאורה יש בזה משום צער בעלי חיים שלא לצורך, להשאיר את העזים זמן ממושך באופן שהם "מוגבלים" בתנועתם בגלל הטוויי' שנעשתה עליהם).

ד. והנה, בביאור הטעם שהנשים "טוו את העזים" - ולא גזזו את הנוצה לפני הטוויי' (כדרך הרגילה), יש לומר בפשטות (וראה ספורנו עה"פ) שכאשר הנוצה מחוברת להבעל-חיים יש בה יותר לחלוחית, וזה פועל יתרון באומנות הטוויי' שתהיה באופן טוב יותר.

ומעתה מובן זה שלא הסתפקו חכמי הלב בגזיזת נוצת העזים, אלא פנו מיד לארוג את היריעות העשויות ממנה, כי ככל שהאריגה נעשית בזמן קרוב יותר לעת הגזיזה מן העזים,

יש בנוצה יותר רכות, דבר המיקץ על מלאכת האריגה של היריעות – ולכן מיד לאחר הגזיזה מיהרו לעסוק בהכנת היריעות עד תומן (לפני שתהיה הנוצה יותר "קשה").

ה. והנה עד כאן נתבאר בנוגע ליריעות העזים, הטעם שהקדימו עשייתן לפני עשיית הקרשים; ובנוגע להיריעות התחתונות י"ל עוד, שהקדימו עשייתן מפני שהן עיקר המשכן:

לשון הכתוב הוא (תרומה כו, א) "וְאֵת הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יְרִיעוֹת וְגו'", ומשמע ש"המשכן" עצמו הוא ה"עשר יריעות", וכמבואר בכמה מפרשים; ועד כדי כך, כדברי הספורנו בפרשתנו (מ, יח): "אותן עשר יריעות הן היו עיקר בנין המשכן, ושאר הנכנס באותו הבנין והם האדנים והקרשים והבריחים והעמודים והאהל, היו להעמיד המשכן ולכסותו".

וגם בפירוש רש"י על התורה מצינו שיש חשיבות מיוחדת ביריעות התחתונות, שכן פירש על הפסוק הנ"ל, שיריעות אלו הן "גג וּמַחֲצִיזוֹת מִחוּץ לַקְרָשִׁים, שהיריעות תלויות מאחוריהן לכסותן". והיינו, שהיריעות הללו אינן נחשבות רק "גג" מִצַּד המשכן, אלא שהן גם "מחיצות" – כיון שהיריעות תלויות גם בצדדי המשכן לכסות את הקרשים.

ודבר זה – שהיריעות התחתונות נחשבות (לא רק כ"גג", אלא גם) "מחיצות" – מודגש גם בסיפור הקמת המשכן שבפרשתנו, שיש בו שני פסוקים (מ, יח-ט): בפסוק הראשון מדבר על מחיצות המשכן – ויקם משה את המשכן, ויתן את אדניו וישם את קרשיו ויתן את בריחיו ויקם את עמודיו, ובפסוק השני מדבר על הגג – ויפרוש את האהל על המשכן וגו'.

והנה, רש"י מפרש "ויפרוש את האהל" – הן יריעות העזים. ולכאורה קשה, אם "האהל" הן היריעות העליונות, היכן הן היריעות התחתונות? אלא צריך לפרש שהיריעות התחתונות הן בכ"ל המחיצות שבפסוק הקודם (וראה נחלת יעקב שם).

ולפי זה מובן שהקדימו עשייתן של יריעות אלו לעשיית הקרשים, שהרי אין הן רק "גג" אלא גם "מחיצות", והן הן עיקר "המשכן". ודו"ק.

[ולהעיר עוד, שבתוך עשיית היריעות גופא, הכתוב מקדים את היריעות התחתונות לפני עשיית יריעות העזים. ולכאורה לפי הנ"ל שהיתה נדרשת מהירות מיוחדת בגזיזת ועשיית יריעות העזים דוקא, צריך ביאור.

והי' מקום לומר שכיון שהיו כמה וכמה חכמי לב, יתכן שבבת אחת עשו את יריעות התחתונות ויריעות העליונות, ואין הכרח לומר שאחת קדמה לחברתה בעשיי' בפועל.

ברם קשה לומר כן, כי לפי זה היינו יכולים לומר גם בנוגע לעשיית המשכן ועשיית הכלים ששניהם נעשו בבת אחת על ידי כמה חכמים, ובפרט שהחכמה והאומנות בעשיית הכלים שונה היא מהחכמה והאומנות שבעשיית היריעות ומתאים שיעשו על ידי אנשים שונים – והרי מדברי רש"י מבואר שבהכרח קדם ענין אחד לשני ולא שנעשו שניהם ביחד.

ויש לומר שהטעם שעשו את היריעות התחתונות תחילה הוא משום שהכתוב (תרומה כו, ז) מדגיש שיריעות העזים הן "אֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן" – היינו, שתפקידן להיות לכיסוי ואוהל על ה"משכן" שהן היריעות התחתונות, כנ"ל. וע"כ היו חייבים לעשות היריעות עזים רק אח"כ, כדי שיודגש שנעשו כדי לכסות על ה"משכן"].

יהיה לשם הקודש כו'. ע"כ.

אמנם בפרש"י עה"פ "מזבח אדמה תעשה לי" (יתרו כ, כא) כתב "שתהא תחלת עשייתו לשמי", דמשמע לכאור' שהוא דין מיוחד רק במזבח (ולפ"ז צ"ל ד"ועשו לשמי בית קדושה" אינו אלא בבנין המשכן עצמו ולא בכלים). איברא די"ל דאינה ראי', ואפ"ל בכמה אנפי': א' דמזבח למדין לשאר כלים. ב' דמזבח נוסף עוד חידוש שצ"ל תחלת עשייתו לשמי, משא"כ במשכן ובכל שאר כלים, וראה מכילתא דרשב"י עה"פ שם: תעשה לי שתהא חציבתן והבאתן ובנייתן לשמי. ג' דמזבח יש דין מיוחד שכוונת לשמה תהא בפרטות לשם מזבח, משא"כ בשאר כלים סגי כוונה כללית לשם המקדש.

ובאופן אחר אפ"ל דאכן מחלוקת יש כאן בין רש"י להרמב"ם, ולשיטתייהו אזלי, דהנה יעוי' מש"כ רש"י בפר' תרומה (כה, ט) "וכן תעשו, לדורות, אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו לי כלי בית עולמים כו' כתבנית אלו תעשו אותם", והיינו שפירוש "וכן תעשו" קאי על תבניתם ולא כמש"כ בקרי"ס הנ"ל דקאי אכוונה לשמה, ולפי"ז באמת לרש"י "ועשו לשמי בית קדושה" אינו אלא בבנין ולא בכלים, ועל כן פירש דמזבח שנאמר בו תעשה לי איכא דין מיוחד שעשייתו צ"ל לשמה, אבל דעת הרמב"ם ברור מללו דבכל הכלים איכא דין לשמה.

ומעתה י"ל דבזה הוא הנפק"מ בין האופנים הנ"ל בגדר הכלים. דלהאופן הא' שגדר הכלים אינו אלא שהם חלק מן המשכן, הרי צ"ל תחלת עשייתן לשמה שם קדושת המשכן. ואולי י"ל עוד דלאופן זה, כיון שענינם הוא רק חלק מבנין והקמת כללות המשכן הי' צ"ל דדין לשמה שבהם חל רק

כאשר מקימים את המשכן ומכניסים אותו לתוכו ולא מתחלת עשייתן דהוי רק הכשר דהכשר. ולאופן הב' שפרטי הכלים יש להם חשיבות בפני עצמם גם בטרם נעשים חלק מן המשכן (ולכאורה כ"ה דעת הרמב"ם בהשגותיו לסהמ"צ מ"ע ל"ג דפליג על הרמב"ם וס"ל שאין הכלים חלק מן הבית, אלא הם שתי מצוות עיי"ש), וא"כ כוונת לשמה בעת עשיית הכלי צ"ל לשם הקדושה הפרטית של הכלי, לשם קדושת מגורה, לשם קדושת שלחן וכו'. ולאופן הג' דבעשיית הכלים והכנסתם אל המשכן תחול בנוסף לחלות שם קדושת משכן כללית גם שם קדושה על כ"א מהכלים בנפרד, הרי י"ל שלשם חלות ב' מיני הקדושה העתידיים צ"ל תחלת עשייתם לשמם של ב' הענינים, לשמה כללי לשם מצות וקדושת המשכן, ולשמה פרטי לשם הכלי הפרטי.

[ואולי י"ל גם דנפק"מ בין הסברות הנ"ל גבי דין זמן הקמת משכן, דאין בונין את המקדש בלילה (שבועות טו, ב, רמב"ם שם הי"ב), דיש לתלות בחקירה הנ"ל אם גם הכלים בדין זה, כי תליא מילתא אי הוי עשייתן בכלל "הקמת המשכן", ועיי"ע].

וזהו איפוא שנתכוון הרמב"ם במה שהוסיף בסהמ"צ שם לאחר שכתב שהכלים "כולם מחלקי המשכן והכל יקרא מקדש" – "וכבר ייחד הציורי בכל חלק וחלק", להורות שאף ש"זה הכלל (מצות ועשו לי מקדש) כולל מינים רבים" היינו שתוכן הציורי דועשו לי מקדש הוא לכתחילה שיעשו משכן שכולל ב"ם, הרי לאחר גמר עשייתו, חל על כאו"א מן הכלים ציווי מיוחד (אף שאינו נמנה למצוה בפ"ע) וממילא גם קדושה מיוחדת בפ"ע, ולהכי צריך שתהא כוונתו לשמה בעשיית הכלים באופן זה, וכנ"ל.

תכלית ה"פקידה" – הוצאת המשכן מרשות האומנים

חינוך המשכן – בלי מחיצות?

ואת מזבח העולה שם ג' ועל עליו את העולה ואת המנחה ג'

ויקם את החצר סביב למשכן ולמזבח ג' (מ, כט, לו)

מסדר הדברים בכתוב משמע שמשה הקריב תחלה את הקרבנות, ורק אח"כ הקים את החצר. וכן משמע לכאורה משתיקת רש"י, שלא כתב כלום על סדר המעשים (ודלא כמ"ש הרמב"ן כאן, שהפרשה לא נאמרה על הסדר).

ויש לומר בטעם הדבר:

הציווי "ועשו לי מקדש" הוא ציווי לדורות (ראה רמב"ם ריש הל' בית הבחירה), וקאי על כל בתי המקדשות, אלא שנתקיים לראשונה בבנין המשכן שעשה משה. ולפי זה י"ל, שגם חנוכת המשכן ביום שמיני למילואים לא היתה רק חינוך למשכן, אלא גם חינוך כל בתי המקדשות שבכל הדורות.

והנה לרוב הפוסקים נקטינו להלכה ד"מקריבין הקרבנות כולן אע"פ שאין שם בית בנוי כו' אע"פ שהיא חריבה ואינה מוקפת במחיצה" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו הט"ו, וש"נ). וי"ל שמטעם זה היתה חנוכת המשכן באופן שהקרבת הקרבנות היתה לפני הקמת החצר, כדי שיהי' בזה חינוך להקרבת קרבנות במקום המקדש גם כשאינו מוקף במחיצות.

[ואף שכתב הרמב"ם שהיתר הקרבת קרבנות בלי מחיצה הוא מפני קידוש שלמה, "שהוא קידש העזרה וירושלים לשעתן וקידשן לעתיד לבוא" (שם, הי"ד), י"ל שקידוש שלמה הוא בנוגע למקום המקדש, אבל קדושת המקדש עצמו (וכדמשמע ברמב"ם שם (הט"ו) שגם קדושת חלקי המקדש קיימת כשאינו מוקף מחיצה (וראה לקו"ש חכ"א ע' 253 ובהערות. וש"נ)) נפעלה ע"י חינוך משה בשמיני למילואים].

אלה פקודי המשכן ג' אשר פוקד על פי משה ג'. ובצלאל ג' עשה את כל אשר צוה ה' ג'. ואתו אהליאב ג'.

(לה, כא-כט)

צריך ביאור: מדוע חוזר הכתוב ומביא כאן שמות עושי מלאכת המשכן, שכבר נזכרו כמה פעמים לעיל (תשא לא, ב ואילך. ויקהל לה, ל ואילך. לו, א ואילך)? וביותר יוקשה, שהפסיק הכתוב בענין זה בין ההקדמה "אלה פקודי המשכן" ובין החשבון עצמו ("כל הזהב ג' וכסף פקודי העדה" (פס' כד-כה)), ולכאורה, גם אם נצרך להזכיר שמותם, הו"ל להזכירם לפני "אלה פקודי גו'" או לאחר החשבון, ולא באמצע הענין.

ויש לבאר, שהטעם שמביא כאן הכתוב את עושי המלאכה הוא כדי לבאר הטעם והצורך ב"פקידה" זו שע"י משה:

בתחילת פרשתנו נקרא המשכן "משכן העדות" מפני שהיא "עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל" (רש"י פרשתנו לה, כא). וא"כ ה"ה המשכן חייב להיות שייך לכלל ישראל, ולהיות נכסי ציבור לגמרי, כדי שתהי' "עדות לישראל" - לכל ישראל כולם.

והנה, אומנים שעושים מלאכה, יש להם מעין בעלות על מלאכתם, שהרי שם האומנים על המלאכה (ראה צפע"ג עה"ת ויקהל לו, א. ו. וכן הוא גם למ"ד אין אומן קונה בשבח כלי (ראה בבא קמא צח, ב ואילך). כי עדיין שמו נקרא על מלאכתו). ולכן, אף שתרמו ישראל את הכסף והזהב ומסרוהו להיות נכסי ציבור, מ"מ ע"י עשיית בצלאל ואהליאב ה"י איזה חסרון בבעלות הציבור על נכסים אלו, כי נקרא שם בצלאל ואהליאב על מלאכתם.

ולכן ה"י נצרך שיפקוד משה את כל "פקודי המשכן", כי פקידה זו של משה הוציאה את המשכן משייכותו לבצלאל ואהליאב, ועשתהו נכסי הדור כולו - נכסי כלל ישראל.

שאינם אלא חלקים שמהם מורכב המשכן, וה"ה בענין הכלים. והיינו שגדר המשכן הוא שיש בו יריעות קרשים אדנים שולחן מנורה ומזבחות, ומלבד זה אין לכלים שום מהות עצמם (ולדרך זו איסור "ולא יבאו לראות כבלע גו'" וכיו"ב שאיירי לאחר פירוק המשכן אינו בא כתולדה מן הציווי על קדושת קה"ק אלא הוא ציווי חדש לגמרי, שהרי אז נתבטלה הקדושה מכל פרטיו). ואופן שני אפ"ל דכ"א מן הכלים יש בו חשיבות קדושה גם מצד עצמו, אף בטרם שהוקם המשכן בשלימותו, אלא שע"י שמכניסים אותם למשכן הם גם פרטים בהשלמת כללות המשכן. ואופן שלישי, דאין בכלים מצד עצמם בעת עשייתם שום חשיבות בפני עצמם, אלא שלאחר הקמת המשכן והכנסת הכלים אליו, חלה חשיבות של קדושה על כל כלי וכלי לכשעצמו בנוסף לקדושת המשכן הכללית על כל חלקיו, ויש גדר קדושת מנורה, קדושת שולחן וכיו"ב.

וּלְכַאֲרָה יִשׁ לְהוֹכִיחַ דְּכָלִי שֶׁבִּמְקֻדֶּשׁ יִשׁ לֹו קְדוּשָׁה בִּפְנֵי מַשְׁכֵּי הַרְמָב"ם בִּפְנֵי מַהֲלֵ תְּמִוְרָה הִיא: כיצד אם הקדיש לבדק הדיב"ץ לא ישנה לבדק המזבח. ע"כ. אבל עדיין יל"ע בזה, שמה זהו דוקא גבי המזבח, דאף שגם הוא ככל הכלים בכלל המ"ע הכללית דועשו לי מקדש, יש ענין וגדר מיוחד בו כיון שהקרבת הקרבנות היא עיקר המ"ע דועשו לי מקדש כמ"ש הרמב"ם בריש הל' בית הבחירה].

ומהנפק"מ שיי"ל בין האופנים הנ"ל הוא לענין כוונה לשמה, דכתב הרמב"ם בספ"א מהל' בית הבחירה: אין עושין כל הכלים מתחלתן אלא לשם הקדש. ע"כ. ובקריית ספר שם: דכתיב את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו, משמע דעשיית כל הכלים דומיא דמשכן דעשייתו לקודש מתחלתו, כדמשמע ועשו לי מקדש מתחלת עשייתו

עשרה לדבר שבקדושה, שגם בכל אחד מישראל בפ"ע יש גדר קדושה לכמה מילי, וכשנאספים עשרה יחדיו מתחדשת גם קדושה הנדרשת לאמירת דברים שבקדושה.

ואופן שלישי אפ"ל, דקודם צירוף הפרטים אין כל פרט מציאות תורנית חשוב בפני עצמו, אבל לאחר שמתאחדים ונעשה מכולם כלל, מקבל כל אחד מן הפרטים חשיבות גם לעצמו. ועד"ז י"ל בחלקי מבנה המשכן והמקדש, שהחצר, אהל מועד וקודש הקדשים, שודאי קודם שישנה מציאות כללות המשכן וקדושתו, הרי אין חלות קדושה פרטית על החצר וכיו"ב, אבל לאחר שהוקם כל המשכן אפ"ל דשוב עי"ז חלה קדושה גם על חלק פרטי ממנו בפ"ע (ללא כללות המשכן). חצר, אהל מועד וקודש הקדשים (ועי' מתני' דכלים פ"א מ"ו גבי חלוקת מיני קדושה שונים בין המקומות שבמקדש). והנפק"מ י"ל כשהמשכן ה"י מפורק במסעות, או משחרב ביהמ"ק (עי' סוגיא דזבחים ס, ב ואילך ובמפרשים ומנחות צה, א ואילך באיזה אופן מתבטלת קדושת כללות המקדש), אי קדושת החלקים במקומה עומדת מן התורה (אחר שכבר חלה ע"י הצירוף) או שאי"ז אלא מדרבנן משום שקדושה אינה זזה כו' (עי' היטב ברמב"ם ונו"כ פ"ו מהל' ביהב"ח הי"ד ואילך). **ומעין** דוגמא לדבר מכהן שנתחלל אביו מכהונתו דלא נתחלל הבן שכהונתו באה מכח אביו.

ומעין כל החקירה הנ"ל י"ל גבי כלי המשכן (ועי' בצפע"ג פרשתנו מ, ט ועוד). דאופן אחד אפ"ל דאין בכלים מצ"ע שום חשיבות של קדושה, וגם לאחר שנגמרה עשיית כל הכלים, אי נמי לאחר שהוקם המשכן והוכנסו בו הכלים לראשונה, שאז נעשה חלות ושם משכן ומקדש, מכל מקום אין בכלים עצמם שום חשיבות וגדר קדושה לעצמם, והרי הם כחלקי גוף הבנין, כגון קרשי המשכן ויריעותיו,

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

קדושה כללית ופרטית בכלי המשכן

כיצד השם "ויקהל" מראה על עשיית כלי המשכן והשם "פקודי" מראה על הקמת המשכן המאוחד? / מתי קיבל כל כלי את קדושתו הפרטית המיוחדת? / מדוע נכון לומר קודם התפילה "הריני מקבל עלי מ"ע של ואהבת לרעך כמוך? / ומפני מה נוסח ברכות שמונה עשרה הוא בלשון רבים? / פרט וכלל במשכן ובמקדש שבלב כל ייחודי

כאשר מתבוננים בשמות הפרשיות "ויקהל" ו"פקודי", עולה ששניהם מורים על יחס לפרטים רבים, אלא ש"ויקהל" מבטא את היותם מציאות אחת של "קהל", ואילו "פקודי" מבטא את ההיפך: את היותם נמנים ונפקדים כֹּא אחד לחוד.

"ויקהל" מורה על התאחדות כל הנאספים למציאות אחת. כי הנה, יש כמה כינויים לרבים המתקבצים יחד, כמו אסיפה, קיבוץ, לקט ועוד, אך שמות אלו מורים על כך שגם לאחר אסיפתם יחד נשאר כל פרט ענין לעצמו ושונה מרעהו, ורק שנמצאים כולם במקום אחד.

לא כן הוא בכינוי "קהל", שכינוי זה הוא לבִּיִּי הנאספים, ואין כינוי זה מורה על צירוף של פרטים נפרדים אלא שכל הנאספים נעשו למציאות אחת חדשה של "קהל" (ראה ויקרא ד, יג ואילך. צפנת פענח, כללי התורה והמצוות ערך צבור).

ונמצא, שהשם "ויקהל" מורה על אחדות בין הפרטים באופן שאין הפרטים חשוכים בפני עצמם, אלא מתייחסים לכלל, ל"קהל" בלבד.

ולעומת זאת, "פקודי" מורה על פקידת ומניית רבים ונפרדים (ראה תרגום אונקלוס ותיב"ע ר"פ פקודי, ועוד). כאשר מונים את הציבור, הרי ההדגשה היא על הייחוד שבכל אחד, אין היחיד נחשב רק חלק ממצאות הציבור, אלא הוא תופס מספר בפני עצמו, השונה מרעהו, עד שבצירוף כולם יחד מגיעים למספר מסוים. ונמצא שהשם "פקודי" מורה דווקא על הייחוד והשוני של כל אחד ואחד מן הפרטים.

והנה, נתבאר בכמה מקומות ששמות הפרשיות, על פי מנהג ישראל מאות בשנים, מבטאים את תוכנן העיקרי של הפרשיות, כשם ששמו של כל דבר בלשון הקודש מבטא את תוכנו

עיון ופולחן בסוגיות הפרשה

גדר קדושת כלי המשכן לשיטת הרמב"ם

יחקור בהגדרת קדושתם, אם יש להם שם קדושה בפ"ע או דהו רק פרטים בכללות שם משכן ומקדש לאחר הקמתו / יבאר הנפקותא לדינא ועפ"י יבאר היטב דיוק ל' הרמב"ם בספר המצוות

דאופן אחד י"ל שכל פרט אינו מציאות בפני עצמו אלא חלק ממצאות הכלל, וכל גדר מציאותו היא מה שע"י התאחדותו עם שאר הפרטים תתהווה מציאות אחת של כלל, ובנוסף אחר: מציאות הפרטים לכשעצמם אינה אלא הכשר בלבד למציאות הכלל. ומעין דוגמא לזה באיסורים הוא הגדר דחצי שיעור לדעת ריש לקיש שח"ש מותר מן התורה (ימא עד, א), שהוא כשלעצמו אין לו חשיבות ורק כשמצטרפים שני חצאי שיעור באה לכאן מציאות חדשה של כלל הכלולה מב' החצאים, ואז נוצר ומתחדש האיסור מן התורה. וי"ל נמי דוגמא במצוות, גדר דחוט אחד של ציצית שאין עליו שם בפ"ע אלא כל ענינו הוא מה שמצטרף לעוד ג' חוטים ונעשית מציאות דציצה אחת שלימה (עיי' במפענח צפונות שם ס"ז).

ואופן שני אפ"ל, דכל פרט ופרט הוא גם מציאות תורנית בפני עצמו, אלא שבהצטרפותם יחד של כמה פרטי מציאות תורנית אלו נתהווה נמי ענין חדש שלא הי' כאן כשכל פרט הי' בפני עצמו. וע"ד גדר

בספר המצוות להרמב"ם מ"ע כ כתב וז"ל: "שצונו לבנות בית הבחירה לעבודה, בו יהי' ההקדשה והבערת האש תמיד כו' והוא אמרו ית' ועשו לי מקדש כו' שזה הכלל כולל מינים רבים שהם המנורה והשלחן והמזבח וזולתם, כולם מחלקי המקדש, והכל ייקרא מקדש, וכבר ייחד הציווי בכל חלק וחלק", עכ"ל. וצ"ב במש"כ "וכבר ייחד הציווי בכל חלק וחלק", דמאחר שכל הכלים הם "מחלקי המקדש והכל יקרא מקדש", שלכן החלקים הם רק פרטים בהמצווה ד"ועשו לי מקדש", מהו שהוסיף שכבר ייחד הציווי בכל חלק וחלק, דמשמעו לכאורה בהיפוך – שכל חלק וחלק מכלי המקדש הוא דבר בפני עצמו ומצווה בפני עצמה. ובכלל צ"ע, למאי נפק"מ הדגשה זו לדינא.

והנראה בזה, בהקדים דבכל מקום שמצינו במילי דאורייתא כלל המורכב מפרטים מצינו להגדירו בכמה אופנים, כידוע חקירות הגאון מרגצוב בכיו"ב (ראה מפענח צפונות פ"ד ושם נסמן ונתבאר).

הארון – מקום מנוחה השכינה או מקום התורה?

ויקה יתן את העדות אל הארון
העדות – הלוחות
(מ, כ, רש"י)

איתא במדרש (שמו"ר פ"ג, ב): "בשעה שאמר הקב"ה למשה עשה המשכן, בא ואמר לבצלאל. אמר לו מהו המשכן הזה, אמר לו שישירה הקב"ה שכינתו בתוכו ומלמד לישראל תורה. אמר לו בצלאל והיכן התורה נתונה, אמר לו כו' הארון".

משמע מדברי המדרש שעיקר תכלית הארון היא בשביל לימוד התורה לישראל. ויש לעיין איך לתווך זאת עם דברי הרמב"ן הידועים (ר"פ תרומה) ש"עיקר החפץ במשכן כו' מקום מנוחת השכינה שהוא הארון", היינו שעיקר ענינו של הארון הוא השראת השכינה.

ויש לבאר שזהו גופא מה שמרמז המדרש, שהשראת השכינה באופן הכי נעלה היא דוקא על ידי התורה:

השראת השכינה בבני ישראל היא על ידי שני דברים - לימוד התורה וקיום המצוות.

אלא שישנו חילוק ביניהם באופן השראת השכינה:

בקיום המצוות מקיים האדם את רצון הקב"ה, אבל האדם והמצוה אינם מתאחדים. ולדוגמא: יד העוסקת בנטילת לולב, אף שביד זו קיים האדם את רצון הקב"ה, מכל מקום אין היד עצמה מתאחדת עם הקב"ה (ראה תניא פ"ה ובפכ"ג).

מה שאין כן בלימוד התורה, מכיון ש"אורייתא וקוב"ה כולא חד" (תניא שם בשם הזהר. וראה זח"א כד, א ובכ"מ), הנה ע"י הבנת דבר תורה שורה הקב"ה בעצמו בשכלו של האדם, ונמצא ששכל האדם בעצמו מיוחד עם הקב"ה (וראה בזה בארוכה תניא פ"ה).

וזה גם החילוק בין כללות המשכן ובין הארון: הארון, שבו היו הלוחות (התורה) - שרתה בו השכינה בגלוי כ"כ, עד שהשפיעה על מקומו

הגשמי, כמארז"ל (יומא כא, א. ועוד) "מקום ארון אינו מן המדה". משא"כ שאר המשכן - אף שגם שם שרתה השכינה, לא הי' זה בגלוי כ"כ כמו בארון, ולכן מקומם של שאר חלקי המשכן נשאר במדתו ולא נשתנה.

פקודי – יחוד עליון בתוך דבר מדוד

אלה פקודי המשכן
(לח, כא)

בלקוטי תורה (פרשתנו ד, סע"ג ואילך) מפרש רבינו הזקן נ"ע ש"פקודי" הוא מלשון "חייב אדם לפקוד את אשתו" (יבמות סב, ב), כי "היחוד נקרא פקידה". והיינו, ש"פקודי" מורה על יחודים עליונים שנעשים בספירות העליונות.

ולכאורה יוקשה: הרי הפירוש הפשוט של "פקודי" הוא מנין, המורה על הגבלת הדבר הנמנה, שהוא במספר מסויים, לא פחות ולא יותר, ואילו "יחוד" הוא ענין נעלה מאוד, המורה על גילוי בחינה שאין לה הגבלה כלל (ראה בארוכה ספר המאמרים תרנ"ז עמ' קעז ואילך); וא"כ שני הפירושים הפכים הם, ואיך ישכנו שניהם בתיבה אחת?

ויש לבאר, שלא זו בלבד ששני פירושים אלו אינם הפכים, אלא ששניהם יחדיו מורים על ענין המשכן:

תכלית המשכן היא "ושכנתי בתוכם" (תרומה כה, ח) - גילוי שכינתו ית' הבלתי מוגבלת דוקא בתוך המשכן המוגבל. וכפי שאכן הי' בפועל, שתחילה נעשה המשכן מדברים גשמיים ומוגבלים, ושם נפעלה השראת השכינה מלמעלה - "וכבוד ה' מלא את המשכן" (פרשתנו מ, לד-לה) - באופן בלתי מוגבל, עד ש"לא יכול משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן" (שם).

ונמצא, ששני הפירושים אחד הם, כי דוקא בתוך הדברים המדודים והספורים - "פקודי" מלשון מנין, שכנה קדושה בלתי מוגבלת - פקודי מלשון יחוד.

לקראת שבת

ט

ומהותו (נתבאר באורך בלקוטי שיחות ח"ה עמ' 57 ואילך). ונמצא שהשם "ויקהל", אף שבפשטות קאי על הקהלת בני ישראל, הרי הוא רומז גם על הקהלת כלי המשכן שנתפרשו בפרשה זו, והשם פקודי רומז על כל עניין הקמת המשכן שנתפרש בפרשתנו.

ולכאורה תמוה:

בשתי הפרשיות, ויקהל ופקודי, מדובר על עשיית המשכן וכליו. אמנם, יש חילוק ביניהן: פרשת ויקהל עוסקת בעשיית כל אחד מחלקי המשכן וכלי המשכן בפני עצמו, היריעות בפני עצמן, הקרשים בפני עצמם, וכן שאר הכלים, המנורה והשולחן וכיו"ב. אך בפרשת פקודי מדובר אודות הסך הכל של תרומת המשכן, הבאת המשכן וכליו אל משה, והקמתם על ידי משה למשכן אחד המאחד את כל החלקים שנעשו בפרשת ויקהל.

ואם כן, הרי שמה של פרשת ויקהל אינו מתאים לתוכנה, כי בפרשה זו מדובר אודות בניית המשכן והכנת כליו, באופן שכל חלק וחלק עומד לחוד, ולא נכללו עדיין במציאות של משכן אחד מאוחד, ומ"מ היא נקראת בשם "ויקהל" המורה על ההיפך, על התאחדות כל הפרטים לכלל ו"קהל" אחד.

וגם שם פרשת פקודי אינו מתאים לכאורה, כי פרשה זו מספרת על הקמת המשכן, עת אשר נקבצו יחד כל חלקי המשכן וכליו ונעשו למשכן אחד, והיא נקראת בשם "פקודי", שמורה על היות כל פרט ופרט מציאות לעצמו.

ומכיוון שמנהג ישראל הוא לקרוא את פרשיית הפרטים בשם "ויקהל" המורה על איחוד, ואת פרשיית האיחוד בשם "פקודי" המורה על פרטים, הרי יש לחפש ולמצוא את האחדות הכוללת בשעת עשיית הפרטים בפרשת ויקהל, ואת החלוקה לפרטים בשעת הקמת המשכן השלם בפרשת פקודי.

קדושת המשכן וקדושת הכלי הפרטי

נתבאר במקום אחר (ראה השקו"ט בזה בארוכה במקור הדברים ס"ג-ג, ולקמן באריכות במדור "חידושי סוגיות") בגדר חלות הקדושה על כלי המשכן, שבשעת הקמת המשכן, לא הייתה חשיבות וקדושה מיוחדת בכל כלי מכלי המשכן, אלא כל אחד הי' נחשב חלק ופרט מהמשכן, ולא חלה עליו קדושה בפני עצמו.

ורק לאחר שנושלם המשכן כולו, אז חלה קדושת המשכן על כל חלקיו ביחד, ואזי לא זו בלבד שחלה על כל פרטי המשכן הקדושה הכללית, אלא נוספה גם קדושה שונה ומיוחדת לכל כלי בפני עצמו, קדושת מנורה, קדושת שלחן, קדושת המזבח וכיוצא בזה.

בכך מובנת ההתאמה בין שמות הפרשיות לתוכן המסופר בהן:

בעת בניית כלי המשכן, כמסופר בפרשת ויקהל, לא הייתה לכל כלי חשיבות וקדושה בפני עצמו, אלא נחשבו כולם כחלקים ופרטים מהמשכן הכללי, ואף שכל כלי שונה מחבירו, מכל מקום נעשו כולם בכוונה לצרפם לכלל, למשכן הכללי, ולכן נקראת הפרשה בשם "ויקהל" המורה על אי החשבת הפרטים השונים אלא היותם כולם מציאות אחת של "קהל".

ואילו כאשר הוקם המשכן, כמסופר בפרשת פקודי, או אז נתקדש כל כלי וכלי בקדושה מיוחדת ועצמית, נוסף על הקדושה הכללית שבמשכן וכליו, קדושה שהיא בהתאם למהות הכלי ומטרת עשייתו. ולכן נקראת הפרשה בשם "פקודי", המורה על זה שכל פרט נחשב ל"מספר" בפני עצמו ושונה מרעהו.

ולמרות שפרשה זו עוסקת בהקמת המשכן והפיכתו למציאות אחת, הרי דווקא אז חלה גם הקדושה הפרטית והשונה על כל כלי וכלי ביחוד.

ישראל "קומה אחת שלימה"

אמרו חז"ל (ראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו. של"ה שער האותיות אות ל. ובכ"מ), שממה שדייק הכתוב (תרומה כה, ח) לומר "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", "בתוכם" לשון רבים ולא "בתוכו", יש ללמוד שהמשכן אינו רק בירושלים, אלא גם "בכל אחד ואחד מישראל".

והיינו שכל יהודי, בעבודתו את קונו בלימוד התורה וקיום מצוותי, משכין את הקב"ה בקרבו, עד שראוי לומר עליו שהוא משכן לשכינת עוזו ית'.

ובעבודת היהודי לבנות משכן בקרבו, יש עבודה באופן של "ויקהל" – מציאות שכוללת ומאחדת פרטים, ויש עבודה של "פקודי" – שכל פרט מיוחד ונבדל לעצמו לפי מעלתו הפרטית.

כי הנה, מצד אחד כל ישראל הם מציאות אחת של "ציבור", וכמבואר בספרים (ראה ספר המצוות (דרך מצוותיך) לאדמו"ר הצמח צדק מצוות אהבת ישראל, קונטרס אהבת ישראל) שכל ישראל הם "קומה אחת שלימה", וכמשל האדם שיש בו פרטים רבים, ראש ורגל, מוח ולב, ואין מעלתם שווה, ומכל מקום כולם כאחד מרכיבים את מהות האדם, ואם תחסר לו אפילו אצבע קטנה שברגל הרי כל ה"קומה", כל מציאות האדם, חסרה. וכן גם בבני ישראל, שיש מציאות של "ציבור" שמורכבת מכלל ישראל, וכאשר חסר באחדות זו אפילו יהודי אחד, הרי יש חסרון ב"קומה השלימה" כולה.

יחד עם זאת, הרי כל יהודי בפני עצמו הוא בבחינת "עולם מלא", וכל יהודי חייב לומר "בשבילי נברא העולם" (סנהדרין לו, א במשנה), והיינו שכל העולמות כולם, העולמות הרוחניים והעולם הגשמי נבראו רק בשבילי! ואת זאת צריך לומר כל יהודי, עד לקטן שבקטנים, מ"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עציך ושואב מימין" (ריש נצבים).

ונמצא שיש ביהודי בחינת "ויקהל" שבה הוא חלק מן הציבור, "קומה אחת שלימה", וגם בחינת "פקודי" שבה יש לו מעלה נפרדת בפני עצמו. ומעתה יש ללמוד כיצד לבנות את המשכן בשני האופנים המתוארים בפרשיות ויקהל ופקודי.

וכשם שנתבאר בנוגע לפרשיות ויקהל ופקודי, שבעשיית הפרטים נמצאת הקדושה הכוללת, ובהקמת המשכן המאוחד יש הקדושה הפרטית שבכל כלי, כן הוא גם בעבודת היהודי, שבעבודה הפרטית יש מעלת הציבור, ובעבודת הכלל יש המעלה הפרטית, וכפי שיתבאר.

מדוע יש לקבל קודם התפילה את קיום מצוות "ואהבת"?

לכל אחד מישראל יש תכונות ומעלות שונות, ועבודה מיוחדת שהוטלה עליו מלמעלה, ועלול הוא לחשוב שראשית כל עליו לעמול לבוא לשלימותו העצמית בהתאם לתכונותיו וטבעו, ורק לאחר מכן צריך להתאחד ולהתכלל עם כלל ישראל.

ועל כך באה ההוראה מפרשת ויקהל, שבשעת עשיית הפרטים, מודגשת ההתכללות בבחינת "קהל". וכן בעבודת האדם, יסוד ושורש העבודה הוא לכלול את עצמו בין שאר בני ישראל, באופן של "ויקהל" שהוא חלק מקהל, ומציאותו ועבודתו הפרטית נחשבת כחלק מעבודת הקהל והכלל כולו.

הדבר מתבטא בעבודת התפילה: לפני שהאדם עומד להתפלל ולבקש את צרכיו הפרטיים, צריך לקבל עליו מצוות עשה של אהבת ישראל (כ"ה בכ"מ בשם האריז"ל), ועד שכתב אדמו"ר הזקן ש"נכון לומר קודם התפילה, הריני מקבל עלי מצוות עשה של ואהבת לרעך כמוך".

גם מהלך התפילה מבטא את היות היהודי חלק מן הכלל, אומרים לו שאסור לו לפרוש מן הציבור (אבות פ"ב מ"ד) ועליו לכלול בתפילתו את שאר הציבור, ולכן אין הוא מבקש "חנני מאיתך" ו"השיבני בתשובה", אלא "חננו" ו"השיבנו", וכן בשאר הברכות שמבקשים בהן עבור היחיד בתוך כלל ישראל. ונמצא שגם בשעת העבודה הפרטית, הרי היסוד הוא מעלת היהודי כפי שהוא חלק מכלל ישראל.

וכן לאידך גיסא:

כאשר מגיע יהודי לעבודת הכלל, עלול הוא לחשוב שעבודה זו תורמת לציבור, אך אינה נוגעת למעלתו העצמית. סובר הוא, שבכדי להגיע לשלימותו העצמית עליו לעסוק בעבודת ה' בענייניו הפרטיים בהתאם לתפקידו ותכונותיו, ואילו כאשר הוא עובד לצורך הכלל הוא מוותר בכך על התעלותו הפרטית.

אך האמת אינה כן, אלא העבודה עבור הכלל מוסיפה שלימות באדם גם בעבודתו הפרטית.

דבר זה נלמד מפרשת פקודי. בפרשה זו הוקם המשכן שכולל את כל הכלים למציאות אחת, ואף על פי כן נקראת הפרשה בשם "פקודי", המדגיש את המעלה והמיוחד שבכל פרט, וזאת משום שההתכללות יחדיו תורמת ומוסיפה גם במעלה הפרטית, והיא הפועלת שכל כלי יקבל חשיבות עצמאית בהתאם לעבודתו, קדושת מנורה, קדושת שלחן וכיוצא.

ונמצא, שדווקא העבודה לצורך הכלל היא הגורמת שיגיע האדם לשלימותו בעבודתו הפרטית והמיוחדת לו [וראה במקור הדברים שמבאר בעומק מדוע אכן הדברים הם כן, שהפרטים וההתכללות כרוכים זה בזה].